

Het zangkoor

'Jongens, opgelet! De volgende week is het Kerstmis en dan zingen wij de nachtmis!

Allez, een, twee, vier '. Het knapenkoor van de Kapel in t Zandt, onder leiding van de dirigent Pennaerts, zet in. Dit zal ons laatste optreden worden, want volgend jaar verlaten wij de lagere school.

Dat is gebruikelijk, dan komen de jonkies, heeft de koster ons verteld.

Het gehele jaar oefenen wij in een grote, hoge kamer van het klooster met een groot kruisbeeld aan de wand en een imposant heiligenbeeld Antonius in de hoek. Onze dirigent die tevens organist is, lijkt bij de inboedel van de kapel te horen. Hij is al op jaren, bijna kaal met wat rondslingerende grijze haren en een grote zwarte hoorne bril op een rond hoofd.

Ver voor de oorlog was hij er al.

De koorknappen noemden hem " Pennereet"".

Hij kan enorm uit zijn slof schieten wanneer het hem niet zint. De jongens in de voorste rij zijn bang nat te worden van zijn speeksel terwijl hij zich opwindt, knalrood wordt, meezingt en driftig de maat zwaait.

Buiten de repetitie is hij overigens heel aardig.

In November worden er samen met het mannenkoor extra repetities gehouden. Het gehele jaar door zingen wij op Zondag de plechtige hoogmis en in de middag het Lof. De paasweek is druk te noemen met verschillende diensten en paaswaken.

Kortom er wordt genoeg gezongen aan de kapel in 't Zandt want bij grote processies, bijvoorbeeld die van Den Bosch, worden er extra missen ingelast.

Laten wij ook de Missie Week en Maria maand in Mei niet vergeten. Dit alles haalt het niet bij het ultieme hoogtepunt van het jaar " De Nachtmis ". Dan wordt alles uit de kast gehaald, ook dit jaar 1950.

Ter voorbereiding van het Kerstfeest en ter afsluiting van de adventweek heeft de schoolmeester ons nog even te biechten gebracht. In de Kapel werden wij in banken verdeeld voor de biechtkamertjes. Die waren langsij in de muur gebouwd. Tijdens het wachten op je beurt keek je naar de vele grote kaarsen van de pelgrims en vooral hoe de klasgenoten uit de biechtstoel kwamen.

Achter het middelste deurtje zat de biechtvader, meestal een Redemptorist. Bij een beetje geluk trof je er een missionaris met een witte habijt en houten rozenkrans om de nek. Die was veel vriendelijker omdat zwartjes geen zondes begingen, meenden wij. Links en rechts waren er de klapdeurtjes voor de biechtelingen. In het donker, geknield voor een tralie, moest je zonden opbiechten.

Wist je er geen, dan geen nood.

De pater hielp je omstandig er een te verzinnen.

'Het kan niet zijn manneke dat jij deze week geen zonden hebt gedaan'. Dan volgde een hele toespraak met gevolg dat de hele klas wist dat je iets vreselijks gedaan moest hebben. Alleen grote zondaars zaten zo lang in de biechtstoel.

Op school had de pater " godsdienstonderwijs " ons geleerd over het biechtgeheim. Wij hielden daarom onze mond stijf op elkaar, wisselenden nooit iets over onze belevenissen in het biechthokje uit.

Bij geluk rook de adem van de biechtvader naar pepermunt. Meestal echter was het muffig.

Menig klasgenoot kwam kuchend uit het deurtje en speelde opgelucht te zijn vanwege de licht opgelegde penitentie.

De straf voor zondes was het bidden van Onze Vaders, enige tien kralen van de rozenkrans of zelfs helemaal het rozenhoedje bij grote vergrijpen.

Altijd werd deze verondersteld in onze broekzak aanwezig te zijn.

Groot was onze vertwijfeling bij het biechten ...wat te biechten? Aan alle tien geboden moest je denken, aan welke had je gezondigd?

Had je vader en moeder voldoende geëerd, een doodslag gepleegd, je naaste begeert, gestolen, ijdel geweest of gelogen en hopelijk geen afgod vereert?

Had je ook aan de vijf geboden gedacht bijvoorbeeld goed gevast?

Over de deugd van zuiverheid fantaseerden wij erop los. Bij een preek zaten wij met een hoofd als een boei indien over de kuisheid werd gepreekt.

' Bedoeld werd onkuisheid', zei Jan thuis.

Wat dat was wist hij ook niet.

Het mag duidelijk zijn dat het biechtritueel geen kattenpis was.

Wij gingen als het ware liever naar de tandarts, zo'n hekel hadden wij eraan. Na deze biecht op Advent Vrijdag hadden wij vakantie. Gezuiverd, rein van geest mochten wij een zalig kerstfeest gaan vieren.

Ruim voor middernacht liepen wij over een dikke, verse sneeuwvacht naar de kerk. Het vroor dat het kraakte en in onze korte grijze broek, witte blouse en korte wintermantel was het behoorlijk koud. Met een plechtig gelaat bestijgen wij de krakende trap naar het koor.

Daar is het voor de verandering lekker warm.

Het kerkorgel met de vele klavieren, toetsen en knoppen is verlicht. Daarom heen is er ruimte voor het omvangrijke koor. Een woud van glanzende orgelpijpen omlijsten het mannenkoor waar vrouwen nog niet welkom zijn.

Grote manskerels; de slager, de bakker, onderwijzer Cobben met snor, architect Elferink - mager als een lat, groenteboer van Eck, de veldwachter, een paar mijnwerkers en boeren staan klaar in zwarte pakken.

Zij kloppen ons op de schouder. 'Komaan mennekes' laat vannacht goed van je horen.

' De hulp organist is wind aan het trappen', zegt ons vriendje Sjra, die altijd alles weet. Op school is hij de beste is en vannacht zingt hij nog eenmaal de solo.

Er is extra gepoetst, dat ruik je aan de boenwas en dennentakken met namaak sneeuw zijn opgehangen. Voor het orgel opgesteld kijken wij naar beneden.

Met een zacht geroezemoes stroomt de kerk vol.

Daartussen moeten onze trotse ouders zitten.

Onze vader zal met de geldbuidel aan een lange stok als collectant rondgaan. De kapel is feestelijk verlicht.

De kerstkribbe aan de voet van de Mariakapel trekt meer aandacht dan onze heilige Maria.

Die kijkt van boven onbewogen toe.

De nachtmis die uit drie Missen bestaat kan beginnen. De eerste, de langste, is een plechtige - in het gregoriaans en met Latijnse kerkmuziek van Mozart en Bach. De tweede is een stille mis en ten laatste is er nog de mis waar in uit volle borst Kerstliederen gezongen worden.

Bij alle missen behoort een preek. Die van de hoogmis was altijd bestemd voor de beste onder de redemptoristen. Je moet weten dat deze kloosterorde bekend stond van haar donder -en bedelpreken.

De preek begon altijd vriendelijk en zachtjes.

"De overleden parochianen die gestorven waren.

Waren ze wel uit de hel ontruikt? Elke avond luid de klok voor de ziel van de zondaar, de zondaarklok'.

Een inleiding die er niet om loog.

Redemptoristen houden van vaag donker, dan hebben ze vat op de mensen. Vaak zaten wij in het halfdonker van de kapel te huiveren.

De predikant, een reusachtige redemptorist, rees hoog op in de preekstoel.

Zwarte toog, wit half wit hemd, indrukwekkend gelaat, grote zwarte bril.

Voor hij begon keek hij op horloge, legde die af, maakte een groot kruisteken en dan pauze.

Het kuchen in de kerk bedaard, de verlichting dempt.

De mensen zitten stil, muisstil, weinig op hun gemak.

Dat kwam door de vreselijke zonde, vooral het zesde - en negende gebod.

De eeuwige straffen die er te wachten stonden.

De dood, oordeel, hel, vagevuur en hemel.

Het woord dood werd veel gebruik, galmde door de kerk. Veel spreekpauzes. Geschokte zielen, de gesel Gods was losgeslagen.

Het gevoel dat bede en boete waren verstoord.

Gehaaid last hij een afleiding in.

'Gelukkig', roept hij, 'de jeugd is door teleurstellingen niet te schokken en blijft geloven in liefde'.

Dan volgt de climax.

Vergeving en de onafscheidelijke aflaat.

Die kon je afkopen met een behoorlijke duit in de collecte zak.

Deze kerstnacht ging de preek over de armen in Brazilië. De kloosterorde heeft er een zelfde Maria oord -en beeldje als in Roermond, horen wij van de predikant.

Het licht wordt gedempt, alleen kaarsen verlichten.

"Zieltjes moeten daar gewonnen worden, de Amazone bedwongen en Indianen bekeerd.

Alleen, er zijn geen boten en er is geen geld.

Wij kunnen toch niet afwachten, buldert de bebaarde redemptorist van de preekstoel." Met de zeeboot heb ik 8 weken gevaren om hier te komen om jullie te vertellen dat alle Indianen eeuwig in de hel branden of als ze geluk hebben in het voorgeborchte belanden.

Ook hun wacht Gods eeuwige straf voor ongelovigen.

Dat kunnen jullie toch niet voor je geweten verantwoorden, beste, lieve, rijke parochianen".

Zijn armen gaan omhoog en een lange adempauze volgt. Hij slaakt nog een diepe zucht die vanuit zijn tenen komt. Dan een Amen, een kruisteken.

Klaar is de preek.

Van boven zien wij onze vader met een dikke collectebuidel zeulen.

Intussen zetten wij het Alleluja van Handel in.

Dat was zingen geblazen om boven de diepe mannen stemmen uit te komen. Pennereet drijft ons tot het uiterste bij het Gloria, Gloria in Excelsius.

De hele kerk kijkt omhoog, de trappen van het orgel kraken, alle registers staan open. Wij helpen de kleintjes van het knapenkoor met hun angst -en verwondering over zoveel geluid. Ach wanneer zij twaalf worden zullen zij weer de nieuwkomers helpen.

Dan komt de rustige periode met de Communie en de offerande. Het Ave Verum Corpus van Camille Saint Saens wordt prachtig door onze sopraan Sjra met een tweede stem van Ben gezongen.

Toch bemerken wij iets ongewoons.

Sjra grijpt bij de hoge tonen naar zijn keel, alsof hij pijn heeft. Vreemd.

Tijdens de stille Mis heeft het koor pauze en mogen wij beneden naar het klooster.

Wij zijn trots en tevens blij bij het koor te horen.

De kerkgangers moeten blijven.

Nog meer bidden en op die harde banken knielen want voor kussentjes was geen geld.

Voor ons, uitverkorenen, staat een koffietafel opgesteld; zuurvlees van slager van Herten, witbestoven kerstbrood van bakker Geenen, warme chocolademelk met slagroom, en koeken van kruidenier Hopmans. De grote mannen drinken koffie met Vieux. Iedereen wenst elkaar een "zalige" toe. Wij zijn een grote familie onder elkaar en Sjra de oudste doet stoer tegenover de jonkies.

Pennereet staat een tijdje met onze sopraan in een hoek te smoezen. Slaat hem vervolgens op zijn schouders -en geeft hem een hand.
Ons vriendje trekt zijn schouders op en rent met ons de trap op.
Het is tijd. De leukste mis " De Kerstliederen ' komt eraan. De kerk is nog steeds afgeladen vol, zien wij boven aangekomen.
Vele kerkangers staan al bijna twee uur in de gangpaden. De brancard van het Rode Kruis staat er nog ongebruikt bij. De lucht is bezwangerd van wierook, walmende kaarsen en die weeë lucht van au de cologne 4711 en Keuls water.
Nu is het koor voor ons alléén en doen de grote mannen niet mee.
Zo kort na de oorlog was er geen TV en zijn de Wiener Sängersknaben niet zo bekend. Reken maar dat wij ons anders kapsones gehad zouden hebben. Met alleen de stemmen sopraan en alten zingen wij een riedel van bekende liedjes; Nu zyt Wellekomen, er is er een kindeken geboren, wintervlokjes , etc.
De hele kerk galmt mee en de Mis glijdt naar het einde en hoogtepunt toe.
Sjra zal solo het Stille Heilige Nacht zingen.
Gespannen staan wij klaar en kijken naar de dirigent. Zijn ogen lachen, hij wenkt.
Verrassend komt het kleine witte jongetje naar voren die pas een jaar of acht is. Tijdens de repetities is hij wel eens voor Sjra ingevallen en dat ging best goed. Maar waarom hij nu onverwachts de solo mag zingen? Sjra staat onverstoorbaar tussen ons, de alten, en kijkt strak voor zich uit.
Wij begrijpen er niets van.
Intussen zingt de "witte"" hoog en zuiver als Sjra vorig jaar.
Werkelijk top en het opklinkende applaus is meer dan terecht. Wij kijken elkaar verbaasd aan.

Sjra haalt zijn schouders op en zegt,
"Pennereet zei, je hebt plotseling de baard in de keel gekregen. De hoge E kan je niet meer zingen.
De witte zingt'.
"Het gebeurt dikwijls, dat die baard in de keel tijdens de kerstnacht opkomt', zei hij nog.
" Zelfs de paters hebben hiervoor geen verklaring".

De mannen van het koor sloegen Sjra uitbundig op zijn schouders.
' Bijna ben je een man'.
Nog even dan kom je bij ons zingen'.
Volwassen onderging onze vriend de vrolijkheid en zijn onverwachte persoonsverandering.
Zover bekend heeft Sjra later nooit meer in een zangkoor gezongen.

ajb